

فن بیان در بازیگری

تألیف

خسرو انصاریان

انتشارات آزادی قلم

سرشناسه	: انصاریان، خسرو، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	: فن بیان در بازیگری / تألیف خسرو انصاریان؛ ویراستار امین شریفی.
مشخصات نشر	: تبریز: آزادی قلم، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۸ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۳۵۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۴۷-۱۸-۲
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۲۷] - ۱۲۸.
موضوع	: صدا - پرورش / Voice culture صدا - پرورش - تمرین ها / Voice culture - Exercises سخنوری / Oratory بازیگری (نمایش) / Acting
رده بندی کنگره	: ۴۱۶۲PN
رده بندی دیویی	: ۴۱۶۲PN
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۴۷۰۰۲

۱. انتشارات آزادی قلم از هرگونه نقده نسبت به محتوای کتاب استقبال می کند.
۲. کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به ناشر می باشد.
۳. نقل هرگونه مطلب با ذکر منبع بلامانع می باشد.

عنوان کتاب:	فن بیان در بازیگری
مؤلف:	خسرو انصاریان
ناشر:	انتشارات آزادی قلم
ویراستار:	امین شریفی
طراحی جلد:	چیا سرسپی
نوبت چاپ:	چاپ اول - پاییز ۱۴۰۰
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۷۹۴۷-۱۸-۲
قیمت:	۳۵۰۰۰ تومان

آدرس اینترنتی: www.azadigalam.ir پست الکترونیک: azadigalam@yahoo.com

تلفن مرکز بخت: ۰۹۹۰۱۳۰۸۷۹۰

تلگرام: @azadigalam-pub

اینستاگرام: @azadigalam

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: فن بیان و بازیگری	۱۵
۱. بیان در بازیگری	۱۵
۲. اهمیت فن بیان در بازیگری	۱۵
الف: نقش صدا در بازیگری	۱۵
ب: تلفظ صحیح و دقیق	۱۷
پ: لحن در فن بیان بازیگر (انتقال احساس)	۱۷
ت: اهمیت زبان معیار (لهجه غالب) در بازیگری	۱۸
ث: آموزش تقویت صدا و فن بیان و موضوعات بازیگری	۱۹
۳. برد صدا، تنفس دیافراگمی و ریشه دار کردن صدا	۲۳
۴. تاثیر	۲۷
۵. بازیگری	۲۹
الف: جنبه‌ی بدنی (فیزیکی) یا تکنیکی	۲۹
ب: جنبه‌ی ذهنی یا اندیشه‌ای	۳۰
ج: جنبه حسی یا روحی	۳۱
۶. هنر چیست؟	۳۲
۷. نمایش	۳۳
۸. نمایشنامه	۳۴
الف: انواع نمایشنامه	۳۵
ب: اجزاء اصلی نمایش	۳۶
۹. مفاهیم و واژه‌های تئاتری	۳۷
۱۰. انواع نور	۳۹
الف: نور عمومی	۳۹
ب: نور جانبی	۴۰
ج: نور پشت	۴۰

- ۴۰..... د: نور موضعی
- ۴۱..... و: نورهای رنگی
- ۴۱..... ۱۱: تمرینات بازیگری
- ۴۱..... الف: تمرینات بدنی
- ۴۲..... ۱. تمرینات فارتلک
- ۴۲..... ۲. تمرینات نرمشی
- ۴۲..... ب: تمرینات آوایی
- ۴۳..... ج: تمرینات تنفسی
- ۴۳..... د: تمرینات میمیک چهره
- ۴۳..... ۱. تمرینات چشم
- ۴۴..... ۲. تمرینات لب و دهان
- ۴۴..... ۳. حرکات بینی
- ۴۴..... ۴. حرکات گوش و پیشانی
- ۴۴..... ۱۲: عوامل موثر بر بازیگری
- ۴۴..... الف: نقش بازیگر
- ۴۷..... ب: ژانر و فرم فیلم
- ۴۸..... پ: نوع نما
- ۴۹..... فصل دوم: تاریخچه بیان در بازیگری
- ۵۱..... ۱. ویژگی‌های تئاتر در یونان باستان
- ۵۲..... ۲. سیر تکاملی تئاتر یونان
- ۵۳..... ۳. تغییرات اجرای نمایش پس از ممنوعیت
- ۵۴..... ۴. عوامل زایش رنسانس
- ۵۴..... ۵. ویژگی‌های هنر تئاتر رنسانس
- ۵۵..... ۶. ویژگی‌های هنر تئاتر رنسانس در ایتالیا
- ۵۵..... ۷. تئاتر انگلستان
- ۵۵..... ۸. ویژگی‌های آثار شکسپیر
- ۵۷..... ۹. سیر تکاملی تئاتر امروز جهان

۵۸.....	۱۰. خصوصیات بازیگری کلیشه‌ای قبل از کارگردان
۵۸.....	۱۱. درک متن توسط هنرپیشه
۶۰.....	۱۲. تاثیر اکسپرسیونیستی
۶۱.....	۱۳. تاثیر حماسی
۶۲.....	۱۴. چشم انداز تاریخی صدا و بیان
۶۶.....	۱۵. تمرین بیان برای تاثیر
۶۶.....	الف: تمرین‌های حرکت
۶۷.....	ب: تمرین بیان
۶۸.....	ج: تمرین سه اصل ذهنی تفکر، تخیل و تمرکز
۶۹.....	۱۶. فن بیان، اصول بازیگری و هنرگویندگی و گفتگو
۶۹.....	الف: نقش نفس صحیح در بهبود عملکرد ورزشی
۶۹.....	ب: روش صحیح تنفس
۷۰.....	ج: پرورش صدا با تنفس صحیح
۷۰.....	۱۷. حفظ تمرکز
۷۵.....	فصل سوم: ابعاد شخصیتی بازیگری
۷۵.....	۱. شناخت شخصیت
۷۶.....	۲. بعد جسمانی شخصیت
۷۷.....	الف: اندام‌شناسی
۷۷.....	ب: چهره‌شناسی
۷۹.....	۳. بعد روانی شخصیت
۸۱.....	۴. بعد دراماتیک یا نمایشی شخصیت
۸۱.....	الف: انگیزه، مانع و هدف
۸۳.....	ب: رشد و تحول شخصیت
۸۳.....	ج: نقطه‌ی ضعف شخصیت
۸۴.....	۵. شخصیت‌های منحصر بفرد، فیلم‌های منحصر به فرد
۸۷.....	۶. ضد قهرمان‌ها، کمی واقعی تر
۸۸.....	۷. چهره پردازی موفق اما کمی جای تعجب

مقدمه

تئاتر هنری است جمعی و وابسته به کار گروهی، و بازیگران مردمانی هستند متکی به کار مشترک. کار بازیگری علیرغم تصور بسیاری اشخاص، بسیار پرزحمت و شاق است. آنان نمی‌توانند مسئولیت خود را تفویض کنند، نمی‌توانند در جریان تمرین و اجرا مرتکب غیبت شوند و بدون همکاری نمی‌توانند کار کنند. مهم‌تر از همه اینکه نمی‌توانند از زیر بار تمرین‌های شخصی و مطالعه روزانه شانه خالی کنند. بازیگران انسان‌هایی اجتماعی‌اند که باید با خودشان و نقش‌هایشان رابطه متقابل داشته باشند. بدن و صدا باید هماهنگ با یکدیگر حرکت کنند، هم چون زمانی که بازیگر با دیگران حرکت و گفتگو می‌کند. این نکات پیشه بازیگر را هم جذاب می‌سازد و هم بسیار مشکل. دانشجویان و مجریان کم تجربه و بعضاً پر تجربه به هنگام اجرای نقش، اجرای کلامی پیچیده که مستلزم طراحی و تربیت بیان است، هراس از نرساندن صدا در سالی بزرگ، پرداخت خصایص شخصیت، الگوهای متفاوت کلامی، مسئله زمان‌بندی و نیاز به انعطاف صدا، مشکلات عدیده‌ای پیش روی خود می‌یابند. در هر حال خواننده این سطور- بازیگر- در ارتباط با این مشکلات پیوسته با پرسش‌هایی مواجه است، و این فن در پی آن است پاسخ‌هایی پیش رو قرار دهد تا هم دانش نظری او را پیرامون مسایل صدا و بیان صوتی بالا ببرد و هم مواد تمرین عملی برای وی تدارک ببیند. حتی بسیاری معلمین مجرب صدا و همچنین بازیگران توانای صحنه به ما یاد آور می‌شوند که بازیگر باید نکاتی پیرامون آواز خواندن بداند. زیرا آواز خواندن یکی از بهترین راه‌های تربیت صدا است. خواندن، حس درک زیر و بمی را تقویت می‌کند، توجه به ضرب آهنگ را ملکه ذهن می‌سازد، آگاهی از

ضرب را افزایش می‌دهد و موجب روانی و وضوح می‌گردد. بازیگر باید بیاموزد و آن چنان عمل کند تا به روح تماشاگر دست یابد. کار بازیگر این است که خود را برانگیزد و سرزنده و هوشیار نگاه دارد، نه به خاطر خود بلکه به خاطر تماشاگر. سخن گفتن بخشی از تخیل است، و چنان چه بازیگر درکی از آنچه بر زبان می‌آورد نداشته باشد، یا اینکه در کجا سخن می‌گوید و با چه کسی، صرف نظر از اینکه درست یا نادرست صدا تولید می‌کند، سخن‌اش شنیده نخواهد شد.

نکته مهم دیگری که بازیگر باید به آن بیاندیشد این است که بکوشد تماشاگر را با آنچه می‌گوید درگیر سازد، نه اینکه او را متوجه فنون بیان نماید. فرق است میان به نمایش گذاشتن خلاقیت از راه به کارگیری مهارت، و عرضه مهارت و فن. صدا ماندسازی است که باید آن را نواخت. بازیگر لازم است بتواند این ساز را هم تند و هم کند بنوازد، و در انجام این کار هم فنی باشد و هم با احساس، اما در اینکه کدام یک را بر دیگری مقدم بدارد جای بحث و مجادله نیست. فن وسیله‌ای است برای انتقال هرچه بهتر حقیقت احساس (یا محتوا)، و چنان چه بازیگر بر این گمان باشد که یکی از این دو در الویت است، به راه خطا رفته.

بازیگر لازم است ضمن فراگیری فن، شرایط فراخواندن احساس‌های گوناگون را به عنوان مشقی از مشق‌های بازیگری در درون خود ایجاد کند. یکی از اهداف فن بیان این بوده است که ضمن تدارک مواد تمرین سازنده و کارآمد، آن‌ها را به گونه‌ای طرح کند که هر دو مورد مزبور، یعنی فن و احساس برای خواننده قابل تجربه باشد. اگر خواننده بازیگر است، پس این بیان درباره اوست، درباره صدای اوست. تمرین‌های صدا و بیان که در این جا ارایه می‌شود از ساده تا پیچیده -مقدماتی تا پیشرفته

را شامل خواهد شد. شما به عنوان بازیگر به قدرت صدا نیاز دارید. اگر توانستید این نیاز را در خود احساس کنید، به وجوب تربیت صدای خود پی خواهید برد. در این صورت امکان عظیمی را به حوزه بازیگری خود وارد می‌سازید و نتیجتاً توان اجرای تولیدی را که در آن شرکت می‌جوئید بالا می‌برید. یادگیری این فن ویژه مشکل، اما در عین حال لذت‌بخش است. به جوهر هنر بازیگری بیاندیشید تا به معیارهای بازیگری خوب دست یابید و بتوانید بازیگری رایج در تولیدات صحنه‌ای و تصویری امروز را در کشورمان بررسی و نقد کنید.

«استانیسلاوسکی» را همه نیک می‌شناسیم، او نه تنها یک نظریه پرداز بلکه هم چنین تکنسینی ممتاز بود که برآن شد تا حقیقت و زیبایی را در حوزه کلی تئاتر وارد سازد. او می‌گفت: «تفاوت عمده میان هنر بازیگر و هنرهای دیگر در این است که سایر هنرمندان ممکن است زمانی که به آنان الهام می‌شود چیزی خلق کنند. اما هنرمند صحنه، باید آقا و ارباب الهام خود باشد و باید بداند چگونه آن را هنگام اجرا فرا بخواند، این است راز اساسی هنر ما. بدون این، کامل‌ترین فنون، عظیم‌ترین مواهب نیز کاری صورت نخواهند داد.» بازیگر رابط میان نمایشنامه نویس و تماشاگر است. صدای او وسیله‌ای است که اثر نمایشنامه نویس توسط آن عینی می‌گردد، و از راه آن فکر و احساس اثر جریان پیدا می‌کند. از این رو بازیگر عهده دار مسئولیت معینی نسبت به نمایشنامه نویس، کارگردان، سایر بازیگران و تماشاگران است. کلمات نمایشنامه به یک معنا جزء تغییر ناپذیر هر اجرای بازیگر است. بازیگران با خصوصیات جسمانی متفاوت و تفسیرهای گوناگون ممکن است به ایفای نقش بپردازند، اما باز هم واژه‌ها همان است که نمایشنامه نویس نوشته است. با